

FEDERÁLNÍ MINISTERSTVO VNITRA

Č.j.: OV—039/A—89

12. VII. 1989

TAJNÉ!

Výtisk č. 13

Počet listů: 9

Počet příloh: 14/50

DENNÍ SITUAČNÍ ZPRÁVA č. 85

Upozornění: materiál je určen výhradně k informaci adresáta.

Nesmí být rozmnožován a po využití podléhá do 10 dnů vrácení federálnímu ministerstvu vnitra (odboru analytiky a informací Vnitřní a organizační správy FMV).

1. Bezpečnostní situace v ČSSR

V průběhu 11. 7. 1989 nebylo na území ČSSR zaznamenáno závažné narušení veřejného pořádku a klidu.

Nebyla zaznamenána závažná nepřátelská činnost vnějšího protivníka.

Ve státobezpečnostní oblasti je zaznamenáván pokračující výskyt a snahy o organizování podpisových akcí pod protisocialistickou výzvu "Několik vět" v dalších krajích ČSR.

Ve Středočeském a v Severočeském kraji byly zjištěny anonymní dopisy s protisocialistickým obsahem, jeden z nich s výhrůžkami fyzickou likvidací funkcionářů prokuratury a bezpečnosti.

V Severočeském a Východoslovenském kraji byly zjištěny celkem 2 nepřátelské náписy, ve Východoslovenském kraji byly odhaleni jako pachatelé tři učňové a dělník.

Nelegální organizace Mírový klub J. Lennona vyhrožuje hladovkou před objektem Spolany Neratovice /Středočeský kraj/.

Nedošlo k závažné mimořádné události v čs. národním hospodářství, dopravě a spojích.

2. Nepřátelská činnost

a/ Státnímu podniku NAREX v Praze 10 byl poštou z NSR doručen dopis se zásilkou tiskovin emigrantské organizace Čs. obce legionářské /New York/ s obdobným obsahem, jako v případě zjištěném v Západoslovenském kraji, o němž jsme informovali 11. 7. 1989.

b/ Závodu MITAS v Praze 10 byl doručen anonymní dopis s obsahem hrubě urážejícím KSČ, Lidové milice a SNB. Po odesilateli se pátrá.

Anonymní dopis byl zaslán OV KSČ v Chomutově /Severočeský kraj/. Pisatel ostře kritizuje závěry zasedání Kontrolní a revizní komise OV KSČ zveřejněné v okresním tisku v článku "Nad výsledky revizí". Současně vyhrožuje fyzickou likvidací různých funkcionářů okresní prokuratury a OS SNB, uráží členy KSČ a funkcionáře OV KSČ. Jde již o třetí dopis /předchozí případy byly zaznamenány v dubnu a v květnu 1989/, patrně stejného pisatele, po němž se pátrá.

Dochází k dalším výskytům nacionalisticky zaměřené anonymní písemnosti namířené proti národnostní politice ČSSR ve vztahu k maďarské národnostní menšině; 11. 7. 1989 byla zjištěna ve Střodoslovenském /Bušince a Čebovce/ a Východoslovenském kraji /Rožňava a Plešivec/. Po rozšiřovateli se pátrá.

V Ústí nad Labem byl 11. 7. 1989 v průchodu pod železniční tratí zjištěn rozměrný nápis SSSR /v azbuce/ s vyobrazením šibenice a oběšence. Po pachateli se pátrá.

Dodatečně bylo hlášeno, že 10. 7. 1989 byly v Košicích na vratech garáže zjištěny tři symboly hákových křížů s nákresem šibenice s oběšencem. Jako pachatelé byli vypátráni [REDACTED] /1973/, [REDACTED] /1972/, učňové SOU stavebního v Košicích, [REDACTED] /1974/, učeň SOU strojírenského v Košicích a [REDACTED] /1970/, opravář Státního statku Košice - Barca. Jde o dosud netrestané, politicky neorganizované osoby. Motivace jejich jednání se prověruje.

V Jihočeském kraji byl zjištěn již osmý výskyt tiskoviny tzv. nezávislé skupiny pro průzkum veřejného mínění s obsahem /anketou/ namířeným proti vedoucí úloze KSČ ve společnosti, stranickému a státnímu vedení atd., k němuž opakovaně dochází i v dalších krajích ČSSR. Po rozšiřovatelích se pátrá.

Je zjišťován rozšiřující se výskyt protisocialistické výzvy "Několik vět". Kromě Východočeského, Jihočeského a Západočeského kraje, o nichž jsme informovali 11. 7. 1989, byl zjištěn i v kraji Severočeském /podpisovou akci na nádraží ČSD v Ústí nad Labem organizovali vedoucí posunu S. UDATNÝ, 1954, spolu s posunovačem M. ROSENDORFEM, 1966. Dodatečně byla zjištěna stejná akce ve vozovém depu ČSD Liberec, kterou prováděl pracovník depa, signatář "charty - 77" Jiří FAJMON; získal podpis jednoho spoluzaměstnance/. Dále byl zjištěn v Jihomoravském kraji /11. 7. 1989 byly v Jihlavě na různých místech vylepeny tři exempláře a ve Znojmě bylo zjištěno rozšiřování "Několika vět" v prostředí katolických laiků, formou samizdatu "Křesťanské obzory" č. 13, kde je v příloze pod názvem "Křesťanská solidarita" otištěno doslovne znění pamfletu/. Dodatečně bylo zjištěno, že k výskytu "Několika vět" opakovaně došlo rovněž ve Východočeském kraji /podpisy spolupracovníků bezúspěšně získával zaměstnanec účtárny OÚNZ Ústí nad Orlicí, stoupenec "charty - 77" Z. HÜBNER, nar. 1968/. Ve všech případech známých rozšiřovatelů je orgány SNB prováděna dokumentace jejich činnosti, po neznámém pachateli v Jihlavě se pátrá.

Jeden z předních aktivistů nelegální organizace Mírový klub J. Lennona Heřman CHROMÝ zaslal celozávodnímu výboru KSČ a CZV ROH podniku Spolana Neratovice /Středočeský kraj/ dopis, jehož přílohou byl text zaslany 24. 5. 1989 předsednictvu federální vlády, Federálnímu shromáždění ČSSR, ÚRO, redakcím některých deníků a tzv. nezávislým iniciativám. V dopise Spolaně Neratovice CHROMÝ oznamuje, že nebyla splněna žádost o informování všech ZO KSČ a ROH o požadavcích Mírového klubu J. Lennona a proto se bude před závodem konat symbolická 24 hodinová hladovka. Termín neuvádí. Jsou organizována opatření k narušení této akce a k zabránění případnému pokusu o negativní ovlivňování pracovníků Spolany. Byl informován vedoucí tajemník OV KSČ Mělník.

3. Negativní jevy a poruchy v čs. národním hospodářství

V Jihomoravském kraji bylo zamezeno dalšímu pokusu dopravit na čs. území kontejner s toxickým odpadem z Rakouska. Byl vrácen z železniční stanice Šatov /okr. Znojmo/ po zjištění, že není označen kódem vlastníka a že vykazuje stejné znaky, jako předchozí kontejner s toxickými látkami, který byl v prvé polovině roku 1989 zjištěn v Brně. Opatření provedly orgány SNB s Oblastním ředitelstvím ČSD Brno. Byl informován územní stranický orgán.

V důsledku postoje PZO Strojimport má na čs. trhu v dodávkách speciálních důlních vrtaček a vrtaček pro lomy dominantní postavení západoněmecká firma HAUSER. Přestože lze obdobná zařízení dovážet i od jiných dodavatelů, za nižší ceny a ve stejné kvalitě, nelze tyto dovozy cestou uvedeného PZO realizovat. Podle dosud neověřeného zjištění je důvodem postupu Strojimportu poskytování až 10% provizí z nákupu firmou HAUSER jeho pracovníkům a pracovníkům ministerstev stavebnictví ČSR a SSR. Zbytečnost dovozu od uvedené firmy je dokumentována šetřením SBČS Brno-venkov, která zjistila, že cementárna Mokrá dovezla v roce 1987 od jmenované firmy vrtací zařízení v hodnotě 3,3 milionu Kčs, jež bylo v roce 1988 využíváno pouze na 50% a v roce 1989 není využito vůbec. Potřeby cementárny plně pokrývá zařízení od stejné firmy dovezené v roce 1985. Bude informován územní stranický orgán.

4. Nejzávažnější mimořádné události a kriminální trestná činnost

c) Majetková trestná činnost

Příslušníky OS SNB Praha 4 je realizována trestná činnost podvodů a ohrožení devizového hospodářství, které se dopustil [REDACTED] (nar. 1952, bytem Královec, okr. Trutnov, bez pracovního poměru, 2 x soudně trestán, t. č. ve vazbě). Bylo prokázáno, že jmenovaný od listopadu 1988 do května 1989 získal od nezjištěného devizového cizozemce nejméně 4 950 DM, za které mu vyplatil 83 950 Kčs, čímž způsobil devizovému hospodářství škodu asi 50 000 Kčs. Dále od roku 1988 do současné doby v 11 případech vylákal od občanů na okrese Trutnov pod záminkou obstarání valut částku nejméně 102 400 Kčs, kterou použil pro svoji potřebu.

Vyšetřuje OS SNB Praha 4.

Dne 5. července 1989 bylo v Bruntále zahájeno stíhání pro trestný čin rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví proti ing. [REDACTED] (nar. 1948, bytem Bruntál, ekonom zemědělského zásobování a nákupu Bruntál, člen KSČ). Bylo prokázáno, že jmenovaný od března 1987 do června 1989 si jako odpovědný pracovník nechal postupně zasílat na svůj sporožirový účet z prostředků ZZN Bruntál finanční částky, které vykazoval jako dobropisy pro různé organizace. Celkově způsobená škoda činí 109 000 Kčs.

Vyšetřuje OS SNB Bruntál.

Dne 11. července 1989 bylo na území ČSSR hlášeno 54 případů krádeží vloupáním, z toho:

	do obchodů a restaurací	bytů	rekreačních objektů	motorových vozidel	ostatní	škoda celkem
ČSR	6	11	5	13	12	327 500
SSR	6	1	-	-	-	66 700
ČSSR	12	12	5	13	12	394 200

d) Dopravní nehody leteckých, kolejových a silničních prostředků

Dne 11. července 1989 kolem 08.30 hodin na silnici u obce Lužianky (okr. Nitra) řidič nákladního auta s návěsem [REDACTED] (nar. 1957, bytem Nitra) nezvládl řízení, uvedl návěs do smyku a narazil do protijedoucího nákladního automobilu ČSLA řízeného vojínem Peterem PCDUBOU (nar. 1970, z VÚ 4444 Hlohovec, okr. Trnava). Při nehodě byli ve vozidle ČSLA těžce zraněni řidič a jeho spolujezdce (svobodník ČSLA). Způsobená škoda na automobilech je asi 135 000 Kčs. Řidičům byla odebrána krev na zkoušku alkoholu.

Vyšetřuje OS SNB Nitra.

Dne 11. července 1989 v 07.35 hodin na silnici u obce Prečín (okr. Považská Bystrica) řidič osobního auta [REDACTED] (nar. 1913, bytem Považská Bystrica, důchodce) z dosud nezjištěných příčin vjel na levou stranu vozovky, kde se střetl s protijedoucím nákladním automobilem. Při nehodě utrpěl jmenovaný smrtelné zranění a jeho spolcestující manželka a 2 nezletilé děti byly zraněny lehce. Celková škoda na vozidlech činí asi 10 000 Kčs. Požití alkoholu u řidičů nebylo zjištěno.

Vyšetřuje OS SNB Považská Bystrica.

Dopravní nehody dne 11. června 1989

	počet nehod	usmrcto osob	těžce zraněno osob	hmotná škoda v Kčs
CSR	236	1	7	1 126 900
SSR	106	1	6	680 500
ČSSR	342	2	13	1 707 400

e) Ostatní mimořádné události a závažná trestná činnost

Dne 11. července 1989 bylo v Komárně zahájeno stíhání, na svobodě, pro trestné činy spekulace, porušování předpisů o oběhu zboží ve styku s cizinou a ohrožení devizového hospodářství proti 29 státním příslušníkům SFRJ. Dne 4. července 1989 přicestovali autobusem z NSR do ČSSR přes hraniční přechod Rozvadov (okr. Tachov). V NSR zakoupili spotřební elektroniku, (celními orgány vyčíslená hodnota asi 2 870 000 Kčs), kterou v Trnavě v průběhu 4 dní rozprodávali občanům VSR a KLDR. Dne 10. července 1989 při cestě z ČSSR přes hraniční přechod Komárno bylo u nich při celním odbavení nalezeno celkem 458 900 Kčs na hotovosti, které chtěli vyvést do zahraničí.

Vyšetřuje OS SNB Komárno.

Dne 11. července 1989 zadrželi příslušníci PS pro přípravu a pokus o ilegální přechod státní hranice z ČSSR do NSR a Rakouska 2 občany Srí Lanky a 1 NDR.

Hranici se socialistickým státem narušili 3 občané PLR.

Ze zájezdů organizovaných čs. cestovními kancelářemi do Švýcarska a Jugoslávie se nevrátili 3 občané ČSSR.

Z emigrace v Rakousku se vrátil 1 občan ČSSR.

5, Názory a nálady obyvatelstva

Na výrobní poradě ve s.p. MEZ Postřelmov /Severomoravský kraj/, kde měla být schválena rezoluce proti výzvě "Několik vět", požadovala převážná část pracovníků, včetně komunistů, plnou informovanost o tomto materiálu, Kritizovali, proč proti osobám, které chtějí rozvrátit státní a společenské zřízení nikdo pořádne nezakročí a proč a čeho se bojí ústřední orgány. Když dělník něco vezme z podniku, je bez průtahu brán k odpovědnosti, když někdo rozvrací republiku, tak se mu nic nestane - viz případ HAVLA. Rovněž kritizovali přestavbu, kdy nadřízené orgány a vláda konstatují, že vše probíhá podle plánu, ale nikde to není vidět, zejména v jejich podniku, který je již rok státním podnikem a nic se nezměnilo.

K obdobné situaci došlo na aktivu pracovníků s.p. Kožedělný a gumárenský podnik Tábor /Jihočeský kraj/, který měl schválit provolání odsuzující "Několik vět". Vystoupil bezpartijní zaměstnanec ekonomického úseku ing. Miroslav VOLNÝ /1943/ s tím, že nebude podepisovat něco, zač by se mohl za deset let třeba stydět. Jeho vystoupení ovlivnilo přítomné do té míry, že provolání bylo schváleno pouze 5 hlasů a rezoluce nebyla odeslána. Podobné situace se vyskytly i ve s.p. Jiskra Tábor a v n.p. Jihočeské tiskárny, závod Tábor, kde rovněž nedošlo k odeslání rezolucí. O situaci byl informován vedoucí tajemník OV KSČ v Táboře.

Mezi horníky dolu Handlová /Středoslovenský kraj/ dochází ke kritice současné politiky, zejména rozporů mezi oficiálními stranickými a státními prohlášeními a skutečností v ČSSR. Bezpartijní obviňují KSČ i její jednotlivé členy z nepříznivé situace, dochází i k verbálnímu napadání. K nepříznivému vývoji situace přispívá i připravovaný útlumový program v těžbě uhlí. Pozornost je věnována tomu, zda se neprojeví snahy organizovat protestní akce.

V průběhu červnové schůze závodní pobočky SČSP v k.p.Tesla Přelouč členové kritizovali odhalování "bílých míst" v historii SSSR od konce 20. a počátkem 30.let s tím, že se tím způsobí více škod než užitku. Dále vznášeli připomínky k vystupování předsedy federální vlády před veřejností v tom směru, že na jedné straně vystupuje rázně proti nahromaděným nedostatkům, ale po čase svá vystoupení koriguje a připouští výjimky. Na členské schůzi 5 členů SČSP odmítlo platit příspěvky ve výši 40 Kčs s tím, že zaplatí pouze 20 Kčs /bez bližšího zdůvodnění/.

Na výkonných jednotkách elektroúseku ČSD Česká Třebová, Rudoltice, Havlíčkův Brod, Kolín a Nymburk bylo v průběhu přezkušování z odborných předpisů zjištěno, že asi polovina ze 150 zkoušených pracovníků nevěří v přestavbu organizovanou současným politickým a hospodářským vedením; někteří z nich mají sklon k pasivní rezistenci.

Dne 11. července 1989 bylo vyšetřovatelem inspekce náčelníka KS SNB Plzeň zahájeno stíhání pro trestný čin zneužívání pravomoci veřejného činitele proti por. SNB Jaromíru MIKULCOVI (nar. 1958) a ppor. SNB Václavu MUDROCHOVI (nar. 1961, oba SIPS OO VB Cheb). Jmenovaní dne 18. února 1989 na OO VB Cheb za použití služebního obušku donutili [] (nar. 1970, bytem Cheb) k doznání jeho trestné činnosti. Ke zranění nedošlo.

Vyšetřuje inspekce náčelníka KS SNB Plzeň.

Dne 11. července 1989 v 10.00 hodin na křižovatce v Jihlavě řidič soukromého motocyklu stržm. SNB Zbyněk PROKOP (nar. 1968, IPS OO VB Jihlava) na mokré vozovce nezvládl řízení, dostal smyk a mimo vozovku havaroval do betonového sloupu. Při nehodě byl řidič těžce zraněn. Způsobená škoda je asi 500 Kčs. Požití alkoholu nebylo zjištěno.

Vyšetřuje OS SNB Jihlava.

Rozdělovník

s. Jakeš
s. Husák
s. Adamec
s. Indra
s. Hegenbart

*Adámek Irm
s. Růžek
s. Konvalink*

Situace v Čs. straně lidové

Jsou získávány poznatky o začínající krizi v Čs. straně lidové, kdy její činnost je ohrožována narůstajícím výskytem různých nátlakových petičních a podpisových akcí, jejichž autoři se kryjí pod názvy různých skupin "pražští lidovci", "skupina Velehrad", která je nejaktivnější. Petičí zaslhanou v měsíci červnu 1989 žádá "skupina Velehrad" odstoupení ústředního tajemníka ČSL JUDr. Josefa ANDRŠE, pro jeho údajné nekřesťanské postoje. Je mu přisuzováno, že je "hlavou" ateistického křídla. V dalších peticích je důrazně požadováno svolání V.sjedu ČSL již v roce 1990. Tyto požadavky našly odezvu na krajských konferencích v Ostravě a Brně, přičemž v Brně byly zakotveny v závěrečném usnesení.

Uvedenými požadavky se rovněž muselo zabýval 8. zasedání ÚV ČSL a přesto, že toto probíhalo "za zavřenými dveřmi", dne 3.7.1989 v 21,00 hodin odvysílala RSE podrobné údaje o názorových neshodách v ÚV ČSL.

(Správa SNB Ostrava)

Rozdělovník:

s. Jakeš

s. Hoffmann

*and FMV
JL, Otmar*

Vazby J. ŠABATY na konzulát SSSR v Brně

Jaroslav ŠABATA hodnotil svoji opakovou návštěvu na konzulátu SSSR v Brně. Dne 7.7.1989 hovořil s pracovníkem konzulátu (bez udání jména), který pozitivně hodnotil průběh přestavby v ČSSR. Zejména jej zajímalo, kdo by v ČSSR byl vhodný na funkci zastávanou s. Gorbačovem a kdo by v ČSSR postupoval obdobně jako s. Gorbačov. Podle názoru ŠABATY by tomuto odpovídal Lubomír Strougal. Jednání hodnotil ŠABATA jako přátelské, ale celkově s ním nebyl spokojen, neboť s řadou názorů pracovníka konzulátu nesouhlasil.

(Správa SNB Brno)

Rozdělovník:

s. Jakeš

*rozdělovník
S. Jakeš, Brno*

Aktivita Alexandra DUBČEKA

Ze strany Alexandra DUBČEKA je zjišťována snaha získat Václava HAVLA, představitele "charity 77" na svoji stranu. Podle vyjádření DUBČEKA představuje HAVEL rozhodující osobnost, která v disidentském hnutí přebere iniciativu. Prostřednictvím HAVLA chce získat patřičnou podporu našich občanů.

DUBČEK získal informace, podle kterých Pavel TIGRID, redaktor časopisu LISTY, chce HAVLA využít k uskutečnění změny společenského zřízení v ČSSR. DUBČEK je proti změně zřízení, ale chce v ČSSR reformu.

Dále byl získán poznatek, že DUBČEK požaduje od opozičního hnutí "člověka, kterého nikdo nezná", který by pro něj dělal "spojku".

(Správa SNB Bratislava)

Rozdělovník:

s. Jakeš

*va Fair
I, II, III*

Hodnocení politické situace v PLR a MLR italským diplomatem

Vojenský letecký přidělenec zastupitelského úřadu Itálie v Praze Oscar FUMO k návštěvě amerického prezidenta George BUSHE v PLR řekl, že jí pokládá, stejně jako jeho kolegové akreditovaní v Praze, za významný faktor, mající připoutat PLR těsněji k západní Evropě, resp. cesta George BUSHE k tomu má vytvořit podmínky. Uvedeného cíle má být dosaženo zejména ekonomickými opatřeními, které obsahují podobné prvky, jako svého času tzv. MARSHALLŮV PLÁN, uplatňovaný v poválečném období vůči zemím východní Evropy.

FUMO prohlásil, že si americká delegace vyhradí v PLR takové záruky, aby USA mohly podstatně ovlivňovat další politický vývoj polské společnosti.

Uvedl, že v současné době je situace v PLR, ale i v MLR, natolik politicky nazrálá, že tzv. klub vojenských leteckých přidělenců zemí NATO v Praze uvažuje o přijetí vojenských představitelů těchto zemí do své společnosti. Prozatím by měli mít statut "pozorovatelů". VLP NATO mají zájem si s nimi "vyměňovat poznatky a informace". Dosud se však přidělenci zemí NATO ne shodli, resp. nebyla vyřešena otázka, zda by bylo vhodné přijmout VLP PLR brigádního generála Jana SOCHU a VLP MLR plk. Mihály KEREKESE. Důvodem byla skutečnost, že se jim jmenování jevili jako příliš "stalinsky" orientovaní a někteří VLP NATO se domnívají, že by bylo vhodné vyčkat nástupu nových vojenských přidělenců uvedených socialistických zemí, kteří dle jejich předpokladů budou více liberální a přístupní vztahům s jejich "klubem". V současné době se situace v tomto směru dle nich částečně vyřešila odchodem nejstaršího ze sboru VLP KEREKESE z ČSSR a nástupem nového přidělence MLR.

(II. správa SNB)

Rozdělovník:

s. Jakeš

s. Hegenbart

*Vedoucí SNB
I. nář. správa SNB*

Připravované jednání V. HAVLA s GENSCHEREM

Petr UHL prostřednictvím Petra POSPÍCHALA navrhl Václavu HAVLOVI, aby jednání s GENSCHEREM odmítl, neboť považuje za drzost ostatní z uvedeného jednání vyloučit. Původně bylo povážáno 8 osob, ale později GENSCHER toto pozvání zredukoval pouze na Václava HAVLA. Podle UHLA může HAVEL pozvání diplomaticky odmítnout vzhledem k tomu, že je představitel československé nezávislé společnosti a GENSCHER je pouze výkonný pracovník. Setkání je pro GENSCHERA velmi závažné, jak pro volební výsledky jeho strany, tak pro něj osobně. "Charta" by samozřejmě zveřejnila, jak to s pozváním bylo a kdyby jej HAVEL odmítl, západoněmečtí voliči by zřejmě nebyli spokojeni s tímto postupem.

HAVEL se přes výhrady UHLA chce k jednání dostavit, neboť GENSCHER jej přijme jako nositele ceny a tím pádem má důvod jej pozvat samotného a ne jako chartistu. GENSCHEROVI chce dát najevo, že je mu líto, že nebyl pozván jako představitel "charty" společně se svými přáteli. O setkání s GENSCHEREM vydá HAVEL prohlášení, které předá UHLOVI.

(II. správa SNB)

Rozdělovník:

- s. Jakeš
- s. Husák
- s. Adamec
- s. Indra
- s. Hoffmann
- s. Fojtík
- s. Hegenbart

*Vladimír Šimáček
J. a Ľ. správa SNB*

Prohlášení OBRODY předané tiskové agentuře AP

Z pobočky americké tiskové agentury AP v Praze byla odeslána do kanceláře AP ve Vídni informace o posledním prohlášení klubu OBRODA. V prohlášení je poukazováno na postoje Rudého práva, které jsou charakterizovány jako "výraz koncepce části konzervativní moci", což pro demokracii v socialismu představuje mnohem větší nebezpečí, než přímá opozice. Uváděná konzervativní moc se podle názorů členů klubu OBRODA cítí ohrožena účastí veřejnosti na reformách. Z tohoto důvodu byla proto přijata opatření nevylučující použití síly k potlačení demokratických hnutí. Autoři prohlášení dokonce nevylučují, že ze strany čs. orgánů by tyto "demokratické iniciativy" mohly být provokovány či přímo organizovány s cílem jejich následného potlačení za použití síly. V prohlášení je dále vysloven nesouhlas se stanoviskem mluvčího ministra vnitra ČSSR, kterým je sledována snaha vykonstruovat neexistující spojení mezi demokratickými iniciativami a trestnou činností. Závěrem prohlášení je konstatováno, že demokratické reformy nelze v ČSSR provádět s lidmi, kteří se jako hlavní činitelé podíleli na potlačování reformního hnutí v ČSSR v roce 1968.

(II. správa SNB)

Rozdělovník:

s. Jakeš
s. Hegenbart

*Vadim Fm
J. a ř. správa SNB*

Návštěva B. CHŇOUPKA na ZÚ NSR v Praze

Velvyslanec NSR v Praze Herman HUBER se setkal s Bohuslavem CHŇOUPKEM a setrval s ním v tříhodinovém rozhovoru. Podle pracovníků ZÚ NSR i nadále trvají velmi dobré vztahy mezi B. CHŇOUPKEM a ministrem zahraničních věcí NSR GENSCHEREM, který má 12.7. až 13.7.1989 navštívit ČSSR - Prahu. Velvyslanecký rada METZGER nevylučuje, že dojde k setkání obou politiků. Pokud se jedná o vlastní návštěvu GENSCHERA jsou všichni němečtí pracovníci na ZÚ NSR velmi nervózní a to i jinak klidní diplomaté jako je METZGER a HUBER. HUBER má v tomto období požívat ve větší míře alkoholické nápoje.

(II. správa SNB)

Rozdělovník:

s. Jakeš
s. Hegenbart

*redam' fm
J. a II. správa SNB*

Přípravy na založení laické katolické organizace v ČSSR

Oficiálním cílem připravovaného tzv. Sdružení katolických laiků Pacem in terris má být podle proklamací jeho organizátorů "napomáhání státním orgánům při uskutečňování 31 bodů petice moravských katolíků". Iniciátory celé akce jsou NAVRÁTIL, BENDA, ZVĚŘINA, připojil se k nim i laik ČARNOGURSKÝ z Bratislavы, i když měl výhrady k názvu organizace. Název Pacem in terris je však podle názoru organizátorů žádoucí z hlediska získání souhlasu k registraci organizace.

Iniciativa má plnou podporu kardinála TOMÁŠKA, má být cestou vedoucí k legalizaci tajných struktur církve a stát se základním prostředkem politického působení církve. Iniciátoři uvažují i o možnosti požádat o přijetí do Národní fronty. V konceptu je již rozpracován desetibodový program organizace, jehož součástí je i požadavek na založení vlastního časopisu Křesťanské pohledy a později i vlastního vydavatelství.

TOMÁŠEK má oficiálně v dohledné době oznámit založení organizace zahraničním sdělovacím prostředkům se současným oznámením své podpory této aktivitě. Organizace má respektovat stanoviska čs. církevní hierarchie, tzn. v současné době samotného TOMÁŠKA a později čs. biskupské konference, jež má být po jmenování nových biskupů v ČSSR založena. Organizace bude odmítat "vměšování" čs. státu do činnosti katolické církve, přičemž bude vycházet z tvrzení, že "katolická církev je jedinou církví v ČSSR, která není podřízená státu a je integrální součástí světové římskokatolické církve".

V současné době probíhá mezi teology, vědci a umělci v ČSSR výběr vhodných představitelů, jehož cílem je dosáhnout toho, aby mezi funkcionáři organizace nefigurovali pouze notoricky známí a vůči státu negativně zaměření laici. Případné odmítnutí žádosti o registraci má být prezentováno jako porušení čs. závazků vyplývajících

z procesu KBSE. Politickou podporu má poskytnout Vatikán a západoevropské biskupské konference, finanční pomoc pak katolické laické organizace v NSR, Itálii, Rakousku, jako například Evropský podpůrný fond, Pomoc kněžím z Východu, charity apod.

/ I. správa SNB /

Rozdělovník :

- s. Jakeš
- s. Husák
- s. Adamec
- s. Indra
- s. Fojtík
- s. Hegenbart

*vedení řm
I.a II. správa SNB*

Příprava summitu "7" VKS v Paříži

Ve dnech 14.-16. července t.r. proběhne v Paříži summit "7" VKS /dále summit/, na kterém mají být jako hlavní body programu projednány tyto otázky: makroekonomická politika se zaměřením na odvrácení nebezpečí inflace, odstranění nerovnováhy mezi VKS a měnové problémy; zadluženost rozvojových zemí /RZ/ a způsoby jejich řešení; ekonomické vztahy se ZSS a jejich další rozvoj; ekologické problémy.

Na základě výsledků přípravných jednání expertů a mezinárodní politickoekonomicke situace lze předpokládat u hlavních problémových okruhů následující vývoj jednání a závěry summitu:

1. Makroekonomická politika

V rámci příprav summitu se nepodařilo výrazněji pokročit v oblasti koordinace ekonomicke politiky. Rozpory vznikly především při určování prioritních cílů dalšího rozvoje. USA trvají na koncepci udržení hospodářského růstu při bezinflačním vývoji. Jejich partneři považují za hlavní cíl dosažení vnitřní a vnější rovnováhy ekonomik VKS. Nakonec bylo experty doporučeno přijmout diferencovaná opatření.

Od USA bude požadováno přijetí efektivních opatření /daňová opatření, stimulace růstu investic, snížení osobní spotřeby/ k potlačení inflačních signálů v americké ekonomice a ke snížení deficitu bilance běžných plateb a státního rozpočtu. Vláda USA si bude klást za cíl splnění zákonného požadavku na snížení deficitu státního rozpočtu ve finančním roce 1990 na 100 miliard USD, což bude prezentovat jako významný krok při snižování nerovnováhy mezi úsporami a investicemi.

Od Japonska a NSR bude požadována další podpora růstu vnitřní poptávky, realizace strukturálních reforem a přijetí opatření k další liberalizaci a internacionálizaci jejich ekonomik. Západoevropské

země dále požádají Japonsko o dobrovolné udržování vývozů do zemí EHS v mezích, které neohrozí rovnováhu jejich trhů. Vzhledem k možnosti širokého výkladu tohoto požadavku předpokládají experti příslib Japonska v tomto směru.

Podle expertů vyjádří Japonsko připravenost k urychlení strukturálních reforem s cílem ulehčení přístupu konkurentů na svůj trh. Bude ochotno pokračovat v liberalizaci japonského finančního sektoru. Těmito opatřeními chce přispět k dalšímu zlepšení přístupu zboží a služeb na svůj trh.

Od NSR a ostatních západoevropských zemí se neočekávají žádné nové závazky v oblasti liberalizace jejich trhů. Experti doporučují konstatovat, že realizace jednotného vnitřního trhu /JVT/ EHS bude i nadále prováděna v duchu posilování svobody a výrovnosti světového obchodu.

V souvislosti s budováním JVT EHS a s obavami před důsledky jeho vytvoření hovoří západní experti o možnosti vzniku zóny volného obchodu mezi USA, Japonskem a Kanadou. K této otázce proběhla zatím jednání na úrovni expertů a USA Japonsku takový návrh oficiálně nepředložily. Americká administrativa se orientuje na globálnější přístup k pacifickému regionu s cílem efektivnějšího ovlivňování politiky nově industrializovaných zemí.

Při projednávání otázky stability měnových kursů nedojde k závazné dohodě o zavedení a dodržování pásem rozpětí USD vůči DEM a JPY. Jako základní cíl bude potvrzena snaha eliminovat prudké výkyvy kursů měn pomocí intervencí centrálních bank.

Americká administrativa poukazuje na skutečnost, že stanovená pásmá výkyvu kursů měn jsou v současné době nereálná a vedou ke zbytečným intervencím centrálních bank. Vyslovila názor, že by pásmo mělo být stanoveno na 1,8 - 2,1 DEM a 135 - 150 JPY za dolar. Japonsko a NSR jsou však toho názoru, že odolnost jejich ekonomik vůči výkyvům USD je dostatečná, a proto nemají důvod prosazovat na summitu pevné rozpětí kursů svých měn vůči USD.

2. Zadluženost rozvojových zemí

Jedním z hlavních bodů summitu bude posouzení možnosti realizace tzv. BRADYho plánu na řešení zadluženosti RZ, jehož základní myšlenkou je snaha o podstatné snížení dluhu asi 15 nejzadluženějších RZ. BRADYho plán má podnítit obchodní banky k tomu, aby dobrovolně odepsaly část nesplacených dluhů RZ a poskytly RZ nové půjčky na rozvojové programy.

Z dosavadních jednání je patrno, že realizace BRADYho plánu naráží na stále větší odpor soukromých bank. Na úrovni žádného grémia se zatím nepodařilo dosáhnout pokroku při řešení jejich tří základních požadavků:

- vypracovat koncepci rovnoměrného rozložení "obětí" mezi americké, japonské a evropské banky;
- vypracovat koncepci určující, které RZ a jak budou v rámci BRADYho plánu upřednostňovány;
- vyřešit otázku existence výrazných rozdílů ve stávajících daňových a bilančních předpisech jednotlivých VKS, které vedou ke vzniku různých výchozích podmínek. Z tohoto důvodu doporučují obchodní banky přijetí jednorázových, časově omezených opatření, která by pro ně vytvořila při realizaci BRADYho plánu srovnatelné výchozí podmínky.

Přípravná jednání potvrzují, že dosavadní trend v politice VKS vůči RZ zůstane zachován. Bylo dosaženo shody v tom, že základní principy dlužnické strategie VKS zůstanou v platnosti. Těžiště přitom bude spočívat v řešení zadluženosti těch RZ, které přistoupí na realizaci ekonomických opatření požadovaných MMF. Hospodářská a finanční pomoc bude podmiňována upevňováním tržních mechanismů v ekonomikách RZ.

3. Ekonomické vztahy se ZSS

Z přípravných jednání vyplynulo, že další rozvoj spolupráce se ZSS by měl být v souladu s konkrétním pokrokem při zavádění prvků tržního hospodářství a politického pluralismu v těchto zemích. Proto budou jednotlivé ZSS na summitu projednány individuálně se zdůrazněním odlišností v jejich vývoji.

Za účelem diferencovaného přístupu budou ZSS rozděleny do několika skupin: PLR, MLR; SSSR; ČSSR, BLR, NDR; RSR; ostatní. Dosavadní jednání přitom svědčí o snaze USA přesvědčit spojence o účelnosti využití vnitropolitické a hospodářské situace v PLR a MLR pro realizaci rozkladných záměrů Západu vůči ZSS.

Americká vláda nastolí otázku podílu jednotlivých VKS na programu hospodářské pomoci PLR a MLR. Bude přitom prosazovat propojenosť finanční pomoci s tlakem na urychlenou restrukturalizaci ekonomik těchto zemí a zvýšení podílu opozice na rozhodování. Sleduje tím jejich urychlené zapojení do západních hospodářských vztahů tak, aby byly do 5 let považovány za "hospodářský zázrak" ve východní Evropě, který by působil jako vzor na ČSSR, BLR a NDR.

Američané budou na své západoevropské spojence vyvíjet tlak, aby vytvořili podmínky pro užší napojení PLR a MLR na západoevropské integrační celky - Evropské sdružení volného obchodu /EFTA/, EHS a Evropskou radu. Cílem je uvolnění svazků PLR a MLR s RVHP a Varšavskou smlouvou. Z vnitropolitického hlediska budou USA klást důraz na další otřesení mocenských pozic MSDS a PSDS až po jejich vnitřní rozklad. Západní Evropa zaujímá prozatím k možnosti napojení MLR a PLR na EFTA a zejména na EHS skeptické stanovisko.

Z iniciativy USA bude na summitu nastolena otázka poskytování úvěrů ZSS. USA budou požadovat vypracování jednotné úvěrové politiky, v jejímž rámci by byly stanoveny druhy vládních a soukromých úvěrů a podmínky jejich poskytování ZSS. USA požadují, aby byly tyto úvěry jednoznačně účelové a jejich užití aby věřitelé přísně kontrolovali.

Uvedený návrh americké administrativy se nesetkal s širší podporou ostatních VKS, které sledují v tomto směru své národní exportní zájmy podporované vhodnou úvěrovou politikou. Lze předpokládat, že při nastolení této otázky na summitu budou rozpory mezi VKS přetrhávat a že v nejbližší budoucnosti nedojde k vytvoření jednotné úvěrové politiky vůči ZSS podle amerických představ.

Dosavadní průběh příprav summitu v různých grémiích svědčí o tom, že s ohledem na vnitropolitickou situaci v řadě zemí sedmičky /NSR před spolkovými volbami, Japonsko krátce po vládní krizi a s otřeseným postavením Sosuke UNÓa, USA na počátku konkrétního fungování administrativy/ nelze očekávat žádná významnější rozhodnutí v projednávaných otázkách. Podle hodnocení západních expertů se summit v obecné rovině dotkne celé řady světových ekonomických problémů, aniž by však byla přijata závazná rozhodnutí o jejich řešení. Předpokládá se, že budou v podstatě potvrzena dosavadní stanoviska.

/I. správa SNB/

Rozdělovník :

s. Jakeš
s. Husák
s. Adamec
s. Indra
s. Lenárt
s. Knotek
s. Hegenbart
s. Johanes
s. Štěrba

*Vedení FMW
I. a II. správa SNB*

Přístup USA k rozvíjení spolupráce se zeměmi Latinské a Střední Ameriky-----.

Spojené státy věnují v 80. letech stále větší pozornost rozvojovým zemím vzhledem k jejich zvyšující se politické a hospodářské důležitosti ve světě a jejich významu pro zajišťování zájmů USA.

Oficiální dokumenty ministerstva obrany USA přikládají z následujících důvodů zvláštní vojensko-strategický význam Jižní a Střední Americe včetně karibské oblasti:

- geografická blízkost k USA,
- přírodní bohatství využitelné pro výrobu moderních zbraní,
- strategická poloha na křižovatce důležitých námořních cest.

V 80. letech vzrostla námořní doprava nákladů důležitých pro USA a jejich spojence v NATO, zvýšil se strategický význam oceánů obklopujících Jižní Ameriku, v nichž se nacházejí opěrné body USA a NATO zajišťující spojení mezi americkými vojenskými základnami v karibské oblasti, Tichomoří a Indickém oceáně.

S cílem udržet země této oblasti ve sféře svého vlivu využívá americká administrativa diplomatických, obchodně ekonomických a finančních prostředků a zároveň jim poskytuje značnou vojenskou pomoc.

Americká vojenská pomoc rozvojovým zemím zahrnuje dodávky zbraní a vojenské techniky a poskytování příslušných služeb jak bezplatně, tak na úvěr nebo za hotové.

Je prováděna v rámci následujících programů:

1. Úvěrování exportu zbraní /Foreign Military Sales Financing Program - FMSEP/ - poskytování úvěrů /i výhodných/ pro získávání

zbraní a vojenské techniky nebo služeb vojenského charakteru od americké vlády nebo přímo od firmy.

2. Bezpplatná vojenská pomoc /Military Assistance Program - MAP/ - bezplatné poskytování zbraní, vojenské techniky a služeb.

3. Příprava vojenského personálu z cizích zemí /International Military Education and Training Programs - MET/ - bezplatná příprava příslušníků ozbrojených sil zemí Latinské Ameriky.

4. Export zbraní za hotové /Foreign Military Sales - FMS/ poskytování vojenského materiálu a služeb, příprava vojenských specialistů.

V období let 1980-1989 poskytly Spojené státy Střední a Latinské Americe vojenskou pomoc téměř v takové výši jako za celé předchozí období od roku 1945. Průměrná každoroční vojenská pomoc USA zemím oblasti se v 80. letech zvýšila proti roku 1980 osmkrát.

Nejvýznamnější programy vojenské pomoci z hlediska finančního jsou programy úvěrování exportu zbraní a bezplatná vojenská pomoc. Vzhledem k velké zadluženosti těchto zemí jim však Spojené státy ve finančním roce 1987 neposkytly úvěry na nákup zbraní.

Zvláštní význam při poskytování vojenské pomoci zemím Střední a Latinské Ameriky přikládají USA přípravě vojenských kádrů. Tento program zahrnuje prakticky všechny země oblasti včetně Argentiny a Brazílie, kterým se v rámci ostatních programů nevydělují prostředky na vojenskou pomoc. V 80. letech převyšoval podíl latinsko-amerických vojenských příslušníků připravovaných ve Spojených státech 45 procent z celkového množství zahraničních účastníků této odborné přípravy.

Vojenská pomoc USA směřuje hlavně do Střední Ameriky /85 %/ a karibské oblasti /7 %/. Jejími hlavními příjemci jsou Salvador, Honduras, Panama, Kostarika, Dominikánská republika a Jamajka. Tyto státy mají pro USA větší význam vojensko-strategický než finančně ekonomický.

Ve vztahu ke svým hlavním obchodním a hospodářským partnerům (Mexiku, Brazílii, Argentině a jiným/ se administrativa USA domnívá, že pro udržení jejich stabilní orientace na Západ je možné spoléhat na jejich ekonomickou závislost na amerických monopolech a zainteresovanost místní buržoazie.

Při posuzování Střední a Latinské Ameriky jako oblasti střetu Východ-Západ jsou Spojené státy rozhodnutý využívat i v budoucnosti vojenskou pomoc pro zajištění svých národních zájmů v této oblasti, udržovat latinskoamerické státy ve sféře svého vlivu a izolovat je od socialistických států.

/I. správa SNB/

Rozdělovník :

s. Jakeš
s. Husák
s. Adamec
s. Indra
s. Lenárt
s. Hegenbart
s. Štefaňák
s. Johanes

*vedem! FMV
I. a II. správce SNB*

K současným americko-čínským vztahům

Ve svých geostrategických koncepcích je současná BUSHova administrativa ochotna přiznávat zvýšenou úlohu ČLR, při rozpracování konkrétních politických rozhodnutí však bude i nadále stavět na první místo zájmy národní bezpečnosti USA. S cílem upevnit mechanismus vzájemných konzultací a spolupráce při řešení mezinárodních problémů, zejména pokud jde o oblast Asie a Tichomoří, má BUSH v úmyslu i v budoucnu realizovat setkání na nejvyšší úrovni. V souvislosti se svými dlouhodobými záměry považují USA za účelné věnovat větší pozornost rozvoji dvoustranných hospodářských vztahů. Cestou dalšího uvolnění prodeje vyspělé techniky a technologie, postupného rozšiřování investiční činnosti a širší účasti na strukturální reorganizaci čínské ekonomiky hodlají Spojené státy orientovat rozvoj hospodářských reforem v ČLR směrem, jenž by co nejvíce odpovídal jejich zájmům.

Američtí odborníci v této souvislosti pozitivně hodnotí celkové výsledky rozvoje obchodních a hospodářských vztahů s ČLR v roce 1988. Při celkovém objemu dvoustranného obchodu ve výši 13,5 miliardy dolarů včetně reexportu přes Hongkong překročil americký vývoz 4,8 miliardy dolarů, což představuje nárůst o 55 procent vůči roku 1987. Americký dovoz činil 8,7 miliardy dolarů, což je proti předchozímu roku nárůst o 25 procent. Podíl USA na celkovém zahraničním obchodu ČLR činil přes 10 procent, v důsledku čehož zůstaly jejím třetím největším obchodním partnerem po Hongkongu a Japonsku.

V roce 1988 dosáhly americké investice do čínské ekonomiky hodnoty 425 miliónů dolarů oproti 263 miliónům dolarů v roce 1987. Zaregistrováno bylo zhruba 170 podniků s účastí amerického kapitálu, což je dvaapůlkrát více než v roce 1987. Z hlediska objemu investic stojí USA na druhém místě za Hongkongem a Macaem, ale před Japonskem. Společné čínsko-americké podniky se vytvářejí převážně v takových oblastech, jako je výroba civilních letadel,

automobilů, zařízení k průzkumu ropných nalezišť a těžběropy, zpracovatelský a farmaceutický průmysl a cestovní ruch.

V roce 1988 bylo uzavřeno 101 kontraktů na transfer americké technologie Číně v celkové hodnotě 256 miliónů dolarů, což představuje 7 procent celkového čínského nákladu technologií

Podle hodnocení zmíněných odborníků budou mít na celkové čínsko-americké obchodní a hospodářské vztahy v roce 1989 brzdící vliv opatření čínského vedení k posílení centralizace zahraničního obchodu a získávání zahraničního kapitálu a k zastavení "přehřátého" hospodářského rozvoje.

Peking se snaží přimět USA k podepsání dokumentu, který by právně zakotvil, že se na Čínu jako na rozvojovou zemi vztahují všechny podmínky státního systému preferencí. Podle amerických hospodářských kruhů bude mít podepsání tohoto dokumentu své opodstatnění až po přijetí ČLR do GATT. Čína však může počítat s podporou USA při vstupu do této organizace pouze tehdy, pokud uskuteční cenovou reformu založenou na principech volného trhu, stanoví jednotný směnný kurs jüanu pro zahraniční investory, odstraní dvojznačná ustanovení ve svém zákonodárství, jež upravuje činnost zahraničních společností na čínském trhu a vzdá se pokusů blokovat vstup Tchaj-wanu do mezinárodních ekonomických organizací.

BUSHova administrativa má zájem o to, aby čínské vedení pokračovalo v důsledném uskutečňování programu ekonomických reforem, jež podle jejího názoru postupně dovede Čínu mezi aktivní činitele světového hospodářství. V této souvislosti uvítala rozhodnutí Indonésie normalizovat diplomatické styky s ČLR jako významný krok, jenž přispěje k posílení hospodářské spolupráce Pekingu se zeměmi ASEAN.

Vzhledem k zájmu čínského vedení o všeestrannou modernizaci národního hospodářství především s pomocí USA a ostatních VKS by měl Washington podle názoru amerických vědeckých kruhů pohlížet na obchodní a hospodářské styky s Pekingem jako na klíčový faktor, jenž bude určovat pevnost a stabilitu veškeré struktury americko-čínských vztahů. Na nátlak konzervativního křídla

v Kongresu byl sice BUSH přinucen vystoupit počátkem června 1989 se zásadním stanoviskem k potlačení nepokojů v čínském hlavním městě, ale vyhlášené sankce vůči ČLR nakonec omezil jén na dočasné zastavení dvoustranné vojenské spolupráce. Tato opatření Spojených států a dalších kapitalistických zemí však nebudu mít na čínsko-americké vztahy trvalejší a hlubší dopad. Již několik dní po jejich vyhlášení ujistil poradce amerického prezidenta pro otázky národní bezpečnosti SCOWCROFT čínského velvyslance ve Washingtonu, že administrativa nemá zájem o další eskalaci rozporů mezi oběma zeměmi.

V současné době lze očekávat postupné opadnutí americké emocionální hysterie, v souvislosti s potlačením čínského "demokratizačního hnutí" a plné obnovení hospodářských styků Západu s Čínou. BUSHova vláda je znepokojena možností těsnějšího příklonu Číny k Sovětskému svazu, který podle jejího názoru získává politické výhody na úkor Spojených států a narušuje vyvážené rozložení sil ve strategickém trojúhelníku USA-SSSR-ČLR. Americké diplomatické kruhy v Pekingu jsou však stále více přesvědčeny o tom, že Čína bude důsledně pokračovat ve vybalancované politice vůči VKS a ZSS a vážněji neporuší principy tzv. samostatnosti a nezávislosti své politické linie.

S cílem upevňovat prozápadní tendenze v hospodářském a vnitropolitickém vývoji ČLR se bude BUSHova administrativa v dalším období přednostně orientovat na mladé, liberálně smýšlející ekonomy s rozhodovací pravomocí, kteří budou podporovat růst soukromého podnikání a omezování vlivu centra na plánovité řízení ekonomiky ve prospěch tržního mechanismu.

/I. správa SNB/

Rozdělovník :

- s. Jakeš
- s. Husák
- s. Adamec
- s. Indra
- s. Lenárt
- s. Hegenbart
- s. Štefaňák

*Vedem' FMW
T. a J. Správa SNB*

4. plenárne zasadanie ÚV KS Číny a jeho odraz v procese riešenia
aktuálnych vnútropolitických otázok krajiny-----

V dňoch 23. až 24.6.1989 sa v Pekingu konalo 4. plenárne zasadanie ÚV KS Číny. Jeho závery, vrátane potvrdených kádrových zmien v najvyššom straníckom aparáte, sú čínskym vedením označované za významný úspech zdravých síl, usilujúcich sa o upevnenie socialistickej orientácie krajiny, posilnenie vedúcej úlohy strany v spoločnosti a dôsledné dodržiavanie línie vytýčenej v oblasti hospodárskej a politickej reformy.

V interných materiáloch nadväzujúcich na 4. plénum ÚV, určených pre široký stranícky aktív, sú podrobne vysvetľované nedávne krízové udalosti, ktoré sú označované za výsledok snahy kontrarevolučných elementov o zneužitie študentských nepokojoov k útokom na KS Číny, k rozštiepeniu straníckeho a štátneho vedenia a zvrátenie Číny z cesty budovania socialistickej spoločnosti. V uvedených materiáloch je opäťovne potvrdzovaná zásadovosť a platnosť úvodníka v Žen-min ž-pao z 26.4.1989 odrážajúceho stanovisko TENG SIAO-PCHINGa, ktorý tvrdo vystúpil proti ultimatívnym požiadavkám študentov, vytváraniu nelegálnych organizácií, proti nelegálnym demonštráciám, podnecovaniu proti vláde a strane a protiústavnému jednaniu reakčných síl usilujúcich pod pláštikom demokratizácie, ľudských práv a slobody o zanášanie buržoázneho liberalizmu. V materiáloch je opakovane zdôrazňovaná ústavnosť a nevyhnutnosť vyhlásenia výnimočného stavu v Pekingu, ako aj zásahu ozbrojených síl pri potlačení nepokojoov v čínskom hlavnom meste.

Zvláštna pozornosť je venovaná zdôvodňovaniu nutnosti zbavenia ČAO C-JANGa funkcie generálneho tajomníka ÚV KS Číny a ďalších funkcií, ktoré zastával. ČAO C-JANG je obviňovaný z porušovania straníckej disciplíny, podrývania jednoty najvyššieho straníckeho vedenia, porušovania zásady demokratického centralizmu a rozbíjania

jednoty straníckeho a štátneho vedenia krajiny. Obivňovaný je aj zo zámerného podrývania autority niektorých vedúcich funkcionárov, najmä TENG SIAO-PCHINGa, ktorého sa snažil znevážiť ako v očiach domácej, tak i zahraničnej verejnosti. Za vinu sa mu kladie aj to, že svoje nesprávne názory zverejňoval v rôznych tlačových materiáloch popredných čínskych inštitúcií bez súhlasu vedenia strany. V materiáloch sa súčasne zdôrazňuje, že ako CHU JAO-PANG, tak aj ČAO C'-JANG ako generálny tajomník ÚV KS Číny dlhodobo podceňoval a hrubo zanedbal otázku ideologickej a politickovýchovnej práce v radoch členov strany, v masách a medzi mládežou zvlášt, a naviac priupustil, aby rad i straníckych publikácií poskytol priestor pre propagáciu revizionistických, oportunistických a bružoázno-liberalistických názorov. Ďalej sa uvádza, že súbežne s tým nebola venovaná dostatočná pozornosť práci tlače a ďalších hromadných oznamovacích prostriedkov, za ktorých riadenie plne zodpovedal CHU ČCHI-LI. Za takejto situácie sa prejavila deštruktívna sila nehateného vplyvu bružoázneho liberalizmu, ktorý politicky dezorientoval široké vrstvy obyvateľstva, čo vo svojom dôsledku napomohlo skupine podvratných živlov vyvolať najäčší kontrarevolučný chaos od obdobia tzv. kultúrnej revolúcie.

Pri hodnotení súčasnej situácie v čínskom vedení a záverov prijatých na 4. plenárnom zasadnutí opäťovne vystupuje do popredia rozhodujúca úloha TENG SIAO-PCHINGa, ktorý napriek vysokému veku a zdravotným problémom, sprevádzaných opakovanými stratami vedomia, dokázal zjednotiť často rozdielne stanoviská popredných funkcionárov straníckeho a štátneho aparátu a poporiť jeho názor o nemožnosti ďalšieho ustupovania pred požiadavkami ambicioznych jedincov stojacich na platforme buržoázneho liberalizmu, ktorí zmanipulovali masy nielen k útokom na stranu, ale aj k útokom proti osobe TENG SIAO-PCHINGa a LI PCHENGA, stelesňujúcich ako vnútrornú, tak aj zahraničnú politiku Číny. TENG SIAO-PCHING silou svojej osobnosti a za účinnej podpory LI PCHENGA a "veteránov" PCHENG ČENA, LI SIEN-NIENA, ČCHEN JÜNA, WANG ČENA, PO I-PO a ďalších, dokázal presvedčiť vedúce kádre o potrebe a priamo nevyhnutnosti prejsť k ráznej protiakcii, a to aj za cenu ekonomických strát a dočasného oslabenia prestíže ČLR v zahraničí.

Popri tom je však ale treba vidieť aj to, že útočné akcie rozbúrených živlov proti armáde prekvapili ako velenie armády a čínske vedenie, tak aj radových komunistov a nestraníkov. Vedenie bolo zaskočené agresivitou a brutalitou útočníkov, ako aj počtom mŕtvych. Tieto okolnosti spôsobili, že mnohí váhaví vedúci funkcionári pochopili naliehavosť TENG SIAO-PCHINGovej výzvy nevyhnutne zachovať jednotu straníckeho a štátneho vedenia krajiny. TENG SIAO-PCHINGovi sa takto podarilo zjednotiť čínske vedenie na novej platforme, ako aj zvolať v relatívne krátkej dobe plenárne zasadanie ÚV KS Číny. Za takýchto okolnosti bolo zbavenie ČAO C'-JANGA všetkých zastávaných funkcií jednoduchšou záležitosťou, ako sa pôvodne predpokladalo. Časť jeho stúpencov sa takticky však priklonila na stranu TENG SIAO-PCHINGa. Ostatní boli buď zbavení zastávaných funkcií v straníckom a štátnom aparáte, alebo boli "dočasne odvolaní" z funkcie a zatial ponechaní v neistote. Na 4. plenárnom zasadnutí ÚV KS Číny nikto z prítomných 170 členov a 106 kandidátov ÚV a 271 prizvaných pozorovateľov z poradných a iných orgánov ÚV KS Číny sa jednoznačne nezastal ČAO C'-JANGA, a naviac, ani on sám nenašiel vhodné argumenty na svoju účinnú obranu. Do funkcie generálneho tajomníka ÚV KS Číny bol zvolený doterajší tajomník šanghajského mestského výboru strany ŤIANG CE-MIN. Bol vytvorený aj nový, stály výbor politbyra ÚV, do ktorého boli zvolení ŤIANG CE-MIN, LI PCHENG, ČCHIAO Š, JAO I-LIN, LI ŽUEJ-CHUAN a SUNG PCHING. Zo sekretariátu ÚV boli odvolaní ŽUEJ SING-WEN a JEN MING-FU, a namiesto nich zvolení LI ŽUEJ-CHUAN a TING KUAN-KEN.

Okrem zbavenia všetkých zastávaných funkcií plenárne zasadanie ÚV rozhodlo, aby bola podrobne preskúmaná celková činnosť ČAO C'-JANGA od jeho zvolenia do funkcie generálneho tajomníka ÚV KS Číny. Je ale nepravdepodobné, že by mu okrem politickej zodpovednosti hrozila aj trestná zodpovednosť za vznik a podporovanie nepokojo, ktorých následkom boli ako materiálové straty, tak aj obete na životoch.

Politická kríza v Číně spôsobila národnému hospodárstvu značné škody. Narušenie pracovného rytmu v mnohých priemyselných závodoch v Pekingu a v rade ďalších veľkých priemyselných centier krajiny, nepravidelná doprava a zhorenie materiálovo-technického zásobovania

spôsobili, že v prvých piatich mesiacoch roku 1989 došlo v porovnaní s predchádzajúcim obdobím k zníženiu produkcie 12 najväčších priemyslových centier Číny o 22 percent. Len v samotnom Pekingu následkom prerušovania práce v závodoch a narušovaním dopravy vznikli v mesiacoch máji a júni tohto roku hospodárske škody dosahujúce sumu 300 miliónov dolárov. V Šanghaji v prvej dekáde júna 1989 poklesla priemyselná výroba o 8,6 percenta. Všeobecne cieľne poklesla aj kvalita produkcie, znížili sa odvody do štátnej pokladnice zo ziskov podnikov a opäťovne stúpla inflácia. Tieto negatívne javy sú sprevádzané rastom nedostatu tovarov na vnútornom trhu. Už v prvých piatich mesiacoch roku 1989 vzrástol deficit v tejto oblasti o 3,84 miliardy dolárov v porovnaní s tým istým obdobím roku 1988. Poklesli aj valutové príjmy Číny z neobchodných platieb a služieb. Nepriaznivý dopad na čínske národné hospodárstvo majú aj prípady vyberania zahraničných kapitálových vkladov z bánk ČLR.

Ekonomické následky politickej krízy budú mať ešte dlhú dobu negatívny dopad na rozvoj národného hospodárstva ČLR. Následkom toho sa zrejme nepodarí splniť dôležité ekonomicke úkoly vytyčené v záveroch II. zasadania Všečínskeho zhromaždenia ľudových zástupcov 7. funkčného obdobia, konaného na prelome marca a apríla 1989. Toto nevyhnutne spôsobí ďalšie spomalenie hospodárskej reformy. Ak sa čínskemu vedeniu nepodarí v relatívne krátkej dobe zabrzdiť a znížiť rastúcu infláciu a docieliť aspoň ako-tak uspokojivé zásobovanie vnútorného trhu možno očakávať opäťovný rast sociálneho napätia v Číne i otvorené prejavy nespokojnosti s vedením strany a štátu. Terajšie čínske vedenie si uvedomuje, že Západ s jeho ľažkostami kalkuluje. Preto je pravdepodobné, že pri riešení mnohých aktuálnych hospodárskych problémov a zabezpečovaní svojich potrieb sa čínske vedenie bude v nasledujúcom období vo väčšej miere orientovať na socialistické štáty.

/ I. správa SNB/

Rozdělovník :

s. Jakeš
s. Husák
s. Adamec
s. Indra
s. Lenárt
s. Fojtík
s. Hegenbart
s. Štefaňák

*Václav FMW
I. a II. správca SNB*

K zvoleniu ŤIANG CE-MINa novým generálnym tajomníkom ÚV KS Číny

Na 4. plenárnom zasadaní ÚV KS Číny, ktoré sa konalo v dňoch 23. až 24.6.1989 v Pekingu, bol do funkcie generálneho tajomníka ÚV KS Číny zvolený ŤIANG CE-MIN, ktorý doposiaľ zastával funkciu tajomníka šanghajského mestského výboru strany.

Voľba generálneho tajomníka ÚV KS Číny predchádzala napäťa diskusia na pracovnom zasadaní ÚV. Spočiatku predsedu ČLR JANG ŠANG-KCHUN navrhol zvoliť do tejto funkcie člena stáleho výboru politbyra LI PCHENGA a do funkcie predsedu štátnej rady JAO I-LINA. Zvažovala sa aj možnosť zvoliť za generálneho tajomníka strany ČCHIAO Š.

ŤIANG CE-MIN sa narodil v roku 1926 v meste Jang-čou v provincii Ťiang-su. Začiatkom roku 1946 vstúpil do Komunistickej strany Číny. V roku 1947 ukončil štúdium na elektrotechnickej fakulte univerzity Ťiao-tchung v Šanghaji. Už v tejto dobe začal vyvíjať aktívnu politickú činnosť. Krátko po vzniku ČLR bol vyslaný do ZSSR, kde v rokoch 1950 až 1956 absolvoval odbornú stáž vo vtedajších Stalinových automobilových závodoch v Moskve. Po návrate, až do roku 1970, úspešne zastával rôzne riadiace funkcie v dôležitých strojárenských závodoch v mestách Čchang-čchun, Šanghaj, Wu-chan. V roku 1971 bol preradený do Pekingu, kde až do roku 1979 úspešne zastával funkciu najprv zástupcu, a potom riaditeľa odboru zahraničných vzťahov vtedajšieho I. ministerstva strojárenstva. Jeho rýchly politický vzostup nasledoval po menovaní do funkcie námestníka ministra elektronického priemyslu v roku 1982, ktorú zastával do júna 1983. Na XII. zjazde Komunistickej strany Číny v septembri 1982 bol zvolený za člena ÚV strany. V júni 1983 bol menovaný ministrom elektronického priemyslu. Túto funkciu zastával do júna 1985, kedy bol zvolený zástupcom tajomníka šanghajského mestského straníckeho výboru a súčasne predsedom ľudovej vlády mesta Šanghaj /primátorom mesta/. V novembri 1987 bol zvolený do funkcie tajomníka šanghajského mestského výboru KS Číny.

TIANG CE-MIN je považovaný za jedného z najautoritatívnejších provinčných vedúcich funkcionárov. Má bohaté politické skúsenosti i skúsenosti v oblasti riadenia národného hospodárstva. Vo funkcii primátora Šanghaja sa prejavil ako jeden z najdynamickejších a najkompetentnejších vedúcich predstaviteľov. Je prístupný novým myšlienkam a metódam riadenia. Charakteristickými rysmi jeho pracovného štýlu sú maximálny pracovný výkon, obetavosť, organizovanosť, rozhodnosť, pravidelný živý styk s rôznymi vrstvami obyvateľstva, prístupnosť k oprávnenej kritike na jeho adresu a nevyhýbanie sa v diskusii ani tým najpálčivejším otázkam, ako aj značná nezávislosť vytvárania si vlastného názoru. V Číne všeobecne panuje presvedčenie, že práve vďaka týmto osobným vlastnostiam sa mu podarilo bez krvi preliatia zvládnuť v máji a júni 1989 krízovú situáciu v Šanghaji.

Jeho pracovný štýl bol vysoko ohodnotený najvyšším vedením ČĽR. Na XIII. zjazde KS Číny v roku 1987 bol zvolený za člena politického byra ÚV a ustanovený do funkcie tajomníka šanghajského mestského výboru strany. V tejto súvislosti sa v apríli 1988 vzdal funkcie predsedu šanghajskej mestkej ľudovej vlády. TENG SIAO-PCHING osobne vysoko hodnotil pracovný štýl TIANG CE-MINA pri riadení šanghajskej stranickej organizácie, rozhodnosť s akou od samého začiatku kontroloval študentské nepokoje v Šanghaji a prácu miestnych hromadných oznamovacích prostriedkov. Podľa TENG SIAO-PCHINGA má TIANG CE-MIN všetky vlastnosti, ktoré v súčasnej dobe musí generálny tajomník ÚV KS Číny mať, politický postreh a cit, pevný a jednoznačný postoj voči buržoáznnemu liberalizmu, ako aj schopnosť zabezpečovať politickú stabilitu krajinu.

Mnohí pozorovatelia vo svojich hodnoteniach uvádzajú, že TIANG CE-MIN sa svojimi názormi na koncepciu reforiem približuje k ČCHEN JÜNovi, LI PCHENGovi a JAO I-LINovi. Ako vedúci funkcionár miliónovej šanghajskej stranickej organizácie venoval náležitú pozornosť otázkam sociálnej politiky, najmä problémom zásobovania obyvateľstva, bytovej výstavby a ďalším, čím si získal u obyvateľstva veľkú popularitu. Často a systematicky navštievoval rôzne pracovné kolektívy, a tak sa veľmi dobre zoznamoval so skutočnou miestnou situáciou. Pri realizácii opatrení v oblasti hospodárskej politiky sa nikdy nenechal ovplyvniť miestnými náladami a principiálne

sledoval celospolečenské záujmy.

V oblasti stranickej práce ŤIANG CE-MIN pripisuje dôležitosť ideovo-politickej činnosti strany, ktorá podľa jeho názoru musí byť uskutočňovaná v tesnej spojitosti s riešením úloh v oblasti výstavby národného hospodárstva, pretože, ako uviedol "ináč by sa zmenila na prázdnú rétoriku". Súčasne zastáva názor, že v terajšej dobe je nevyhnutné oprosiť sa od dogmatizmu a sústavne hľadať nové formy ideologickej a politicko-výchovnej práce. Domnieva sa, že uskutočneniu reformy cien a miezd, ako aj ďalších veľkých sociálno-ekonomickej premien musí predchádzať dlhodobá vysvetľovacia kampaň v strane i medzi jednotlivými vrstvami obyvateľstva. Mimoriadne veľký záujem prejavil aj o otázky politickej reformy. Pod jeho vedením sa v Šanghaji uskutočnilo na úrovni podnikov experimentálne rozdelenie funkcií stranických, administratívnych a hospodárskych orgánov.

Vzhľadom na skutočnosť, že ŤIANG CE-MIN doposiaľ nepatril medzi najvyšších ústredných funkcionárov, nepodieľal sa bezprostredne na formovaní zahraničnopolitickej kurzu ČĽR a vyhýbal sa aj komentovaniu aktuálnych zahraničnopolitickej udalostí. Zahraničné kontakty využíval hlavne k posilňovaniu zahranično-ekonomickej vzťahov Šanghaja. Rôzni experti preto predpokladajú, že v zahraničnopolitickej sfére sa ŤIANG CE-MIN bude prikláňať k pragmatickému kurzu TENG SIAO-PCHINGa, zvlášť keď sa prejavil ako pružný politik, viediaci nachádzat prijateľné kompromisné riešenia a dosahovať predsavzaté ciele. Široký obzor a ochota vypočuť si aj opačné názory, sa u ŤIANG CE-MINA spájajú so schopnosťou rozhodne paralyzovať činnosť takých opozičných síl, ktoré spochybňujú vedúcu úlohu strany v spoločnosti.

Získal povest vedúceho funkcionára, ktorý má silnú vôľu, je kompetentný, pracovitý, demokratický, náročný voči sebe, ale aj požadujúci vysokú kvalitu odvedenej práce od iných. S takouto povestou si získal sympatie pracovníkov stranického aparátu. Je veľmi dobrý rečník a je sebaistý aj pri verejných vystúpeniach. Je veľmi vzdeleným človekom. Hovorí rusky, anglicky, japonsky, rozumie francúzštine a čiastočne ovláda ja rumunštinu. Do zahraničia necestoval príliš často, okrem pobytu v ZSSR v 50. rokoch, navštívil koncom 70. rokov RSR, v roku 1985 RSR, BĽR, NDR a PLR a v roku 1986 Španielsko a NSR.

Niektoré západné zdroje uvádzajú, že ŤIANG CE-MIN vďačí za zvolenie za generálneho tajomníka strany skutočnosti, že je začom LI SIEN-NIENA a má aj dobré vzťahy s podpredsedom ČLR WANG ČENom, ktorého údajne na zahraničných cestách stále doprevádzal. Tieto zdroje tiež uvádzajú, že nový generálny tajomník ÚV KS Číny má údajne dobrý osobný vzťah k socialistickým štátom, vrátane ZSSR. Citujú ale aj názory niektorých západných pozorovateľov, že ŤIANG CE-MIN, ktorého pozícia nie je dostatočne pevná a nemá ani potrebné skúsenosti z práce v ústrednom straníckom aparáte, bude prinútený vo zvýšenej miere prihliadať k názorom "veteránov" v strane a v armáde, čím sa postupne on i ďalšie nové kádre v najvyšších orgánoch KS Číny dostanú pod silný vplyv starších vedúcich funkcionárov, najmä TENG SIAO-PCHINGa, LI SIEN-NIENA, ČCHEN JÜNa a PCHENG ČENA.

Mnohí zo západných expertov sa prikláňajú k názoru, že volba ŤIANG CE-MINA do najvyššej straníckej funkcie, ako aj kádrová prestavba ďalších najvyšších orgánov ÚV KS Číny majú charakter dočasných opatrení. Nevylučujú možnosť ďalších kádrových presunov. Predpokladajú, že do politbyra ÚV by mohli byť zvolení aj zástupcovia čínskej armády, ktorej politická úloha v poslednej dobe značne vzrástla. Pritom sa tiež domnievajú, že kádrové výsledky 4. pléna ÚV nie je treba považovať za úplné víťazstvo zastáncov tvrdého kurzu, pretože, napríklad, do stáleho výboru politbyra ÚV bol zvolený LI ŽUEJ-CHUAN, ktorý je údajne známy svojou "reformátorskou orientáciou". Okrem toho CHU ČCHI-LI, ŽUEJ SING-WEN a JEN MING-FU boli sice zbavení zastávaných funkcií v polibyre a sekretariáte ÚV, avšak naďalej zostali členmi ústredného výboru. Taktiež mnohí z prívržencov bývalého generálneho tajomníka ČAO C'-JANGa boli aspoň zatiaľ ponechaní v zastávaných funkciách. Z tohto hľadiska títo experti preto hodnotia výsledky 4. pléna ÚV a najmä zvolenie ŤIANG CE-MINA do čela strany ako kompromis medzi jednotlivými skupinami v nejednotnom čínskom vedení.

Politické kruhy západných štátov zvlášť poukazujú, že na 4. pléne ÚV bola vo vystúpeniach vedúcich čínskych predstaviteľov, vrátane ŤIANG CE-MINA, zdôraznená nemennosť politickej a hospodárskej línie ČLR. Považujú to za posilnenie konzervativizmu v Číne, ktorý v spojení s aktivizáciou ideologickej práce zameranej na upevňovanie základov socializmu v krajinе, môže spôsobiť spomalenie a obmedzovanie

rozsahu ekonomickej reformy a negatívne ovplyvniť aj rozvoj vzťahov ČLR so Západom. Západní experti však zatiaľ považujú za predčasné robiť jednoznačné závery o osobnosti nového generálneho tajomníka ÚV KS Číny ŤIANG CE-MINa a o vplyve zmien v najvyššom čínskom vedení na vnútornú a zahraničnú politiku ČLR. Niektoré signály ale naznačujú, že v prípade "potreby" je Západ rozhodnutý zahájiť diskreditáciu ŤIANG CE-MINa jeho prirovnávaním k CHUA KUO-FENGovi a jeho úlohe vo funkcii generálneho tajomníka ÚV strany v období po tzv. kultúrnej revolúcii.

/ I. správa SNB/

Rozdělovník :

- s. Jakeš
- s. Husák
- s. Adamec
- s. Indra
- s. Lenárt
- s. Fojtík
- s. Hegenbart
- s. Štefaňák

Vlademír FMW
T. a II. správca SNB

archiv
bezpečnostních
složek

